

بعض منتخبات آثار ايله فنونك دلالت ايتديكي برطاقم غرائب كشفبات و حكماي
مقدمين و متأخرين طرفسندن ايراد ايديلان محاكات مغينه يي و بعض تراجم
احوالی حاویدر .

مؤلفی

{ احمد دمت }

جزؤ نومروسی

۷

فیشانی

۹

غروشدرد

ایلك دفعه

اولنی اورره مخرك ذاتنه مخصوص مطبعه ده باصلدی .

استانبول

۲۸۸

فیلسوف مشهور وولتر ترجمه حائندن

(مابعد)

چالغی دكله مك حرام . دين كتابندن
بشقه كتاب يازمق وخصوصيله او قومق
حرام . حاصلی بیه توكر مك حرام .
كو كه باغق حرام اولديغندن هر كس ديانت
عليهنده ابراز خصوصته باشلايهرق وولتر
نشریاتی ایسه ديانت نامنه اورتهیه قونلش
اولان برطانم افكار وروایات سخيفه بی فتأ
وعقلا رده کافی بولنديغندن هر كس مشار
الیهی عادتا بر مجدد صورتيله قبول ايتمشلر
ایدی . چه فائده كه عری وفا ايتميرك
سنه مذكورهده روزنامه حیاتهده خاتمه
كش فراغت اولدی .

بويله بر وجود نادر ایچون پارسده
هر كس تأسف ایدوب مطنطن بر جنازه
الایی یایقه حاضر لائتمشلر ایدی . انجق
حكومت روحانیه مشار الیهك كفرینی
اورتهیه قویارق پارسده دفن ایدیله میه جگنی
درمیان ایتمكه نعشی (سلیر) نام قصبهیه
قدر نقل ایدلشیدی . تا ۱۷۹۱ تاریخته
قدر اوراده قالبوب بعده پارسده (پائته اون)
ناميله ذوات مشهورهك رمادرلش مخصوص
اولان دأرهیه نقل ایدلشدر .

(انتها)

فقرو غنا

ظاهرینه چیقارار بعض عقلا حقیقته فقر
ایله غنائك برشیدن عبارت اولدیغنی حکم
ایتمشلر و « عالمده انسان قسمی محافظه
حیاتهده مدار اولان و بلکه محض حیاتی
بولنن فانك تجدداتيله صرفیاته مقابله
ایتمكه مجبور اولوب بونك ایچون معدهیه
نه مقدار اجزای مغدیه صوقق لازم ایسه
انی تدارك محتاجدر . ایمدی مادام كه
فقیر و غنی یشابورلر بواحتیاجی تسویه
ایدورلر دیمكدر » دیشلر .

بونلر شوو محاکمهده فقر ایله غنائك
تساویسی زهدن چیقارمشلر ؟ تصورلر يك
بوجهتی ایضاح ایتامشلر ایسهده شبهه
یوق كه معده مدار حیات اولان اغدیهك
نه فضله سنی ونهده نقصاننی قبول ایتميرك
كرك فقیر و كرك غنی هر كس دن بالكر محافظه
حیاتهده کافی اوله جق مقدارینی ایسته مكد
بولنديغندن استخراج ایتامشلردر .

هایدی فرض ایدلم كه حقیقت یته
بولندن عبارت قالسون . عجبا بو حقیقته
ایصال ایدن بوللر دخی متعديدر ؟

بوسوئه دخی منتهای حیات « اولوم »
دیدكری براوچورومدن عبارت اولدیغنی
درمیان ایتمش ایدیسهده بز بو حقیقته
وارنجیه دكین دهانه قدر كچیدلر كور
مشیدك . [طغارجق نومرو ۱] گذران
حیات » بنیدینه مراجعت [

بكافالور ایسه بن فقر ایله غنائی ممكن
دكل برشیدن عبارتدر دیه حکم ایدلم .
نصل ایده یلورم كه ایکسینك اراسنده
بالكر بنم كوردیمك دكل هر كسك بالدهده

محاکمات فیلسوفانه سنی مشهوداتك
ظاهر حالندن باشلايهرق حقیقته قدر
ایصال ایتوبده حقایقندن باشلايهرق

ایچندن بورکنک قاننی امر طورر . اونه طرفده غنی ایسه ایکی دفعه سی دکل دفعات بی نهایی سی حاضر واماده بولسان ارزاق نفیسه سندن برایی اول استفاده ایچون معده سنده بولسان مقداری دها چاقی هضم ایده ییملک اوزره شراب لر لوکورر ایچر یاتور .

محبوت عنهم اولان فقیر بولندیغی حال مصایب احتمالی تفکر ایندکجه آه جانکاهی کوکله چیقارر . بوکا مقابل اتخاذ ایندیگن غنی ایسه سعادت حالک غلبه شوق و شطارتله کنیدیسی کوکله چیقارر عزمنه دوشر .

انجی شوراسنی قید اینتک لازمدرکه فقر و غناک اشبو موازنه سنی فقر و غنا نه دیک اولدیغنی یلان و بونلرک تاثیراتی موازنه ایدن ذوات حقنده اجرا ایدبورز . یوقسه عالمده سعادت بالکنز کنیدی بولندیغی درجه دن عبارت اولدیغنی اعتقاد ایدن فقیر کنیدیسنی ال غنی ظن ایده چکی کبی غنای حالتدن خبردار اولیوبده حالا مشاغل طاقت سوز ایله اوغراشان غیلر دخی عالمده «غنا» دیدکری شی دها بشقه برحال اولدیغنی اعتقادله کنیدیسنی ال فقیر عد ایدرکه اوجالده قضیه برعکس اولور . فقط بونلر نظر دقتده آدم یله صابلملی و بنابرین اساس یحیی تغیر ایتمایلدیر .

انسان فقرایله غناک اراسنده اولان برموال محرر فرقی کوردیکه طبیعت عالمک بویاده قویدش اولدیغنی قانونه اعراض ایدهلک اولسه عجباً حقیرمیدر ؟

کوردیکی فرق لر بی هر زمان تکذیب ایدر . برکره فقرایله غناک معنای لغو یلرندن قطع نظر فن ثروته فقرک حکمی بر شخصک حوایج جسمانی و روحانیه سنک نسویه سی اسباب ایدن محرومیتی و غناک حکمی ایسه حوایج جسمانی و روحانیه ک نسویه سی اسبابنه بلغا مایلغ نائلیتی دیمکدر . بر فقیر عرض احتیاج ایدر . بر غنی استغنا کوسرر .

فقیر مدار معیشتی قرانه ییملک ایچون برکونی کافی بوله مدیقتدن کیجده سنی دخی کوندوزه قاتهرق یا یینی چورودرجه سنده اعمال فکر ایده ایده و یا کوز لر بی کور ایدرجه سنده کوز نوری دوکه دوکه و یا خود وجودینی پیر ایدرجه سنده زحمت چکده چکمه معده سنک طلب ایلدیکی و بیچاره ربی اولومله بالتهدید طلبنده اصرار ایلدیکی اغدییه بی قرانغه چالشور . غنی ایسه بوصوکی کلز ازا دن بتون بتون وارسته اولغله هیچ بر محل صرفی اولسان وقتنی امراره مدار اولور اکلنجه زارار طورر .

فقیر واردرکه علت جدوعه طاقت کنوره میان معده سنی الدائق ایچون اوزرینه صیم صیتی طشاش باغلار . بوکا مقابل غنی ارتق هظمه طاقتی قالمیان معده سنده وسعت و یرمک ایچون قوشاغنی کوشه در . بوقیل فقرایک بلا و مصایبه کوکس و یررک استحصال ایده ییلدیکی برقمه قورو اکیمی بدکدن صکره ایکنجی دفعه اوله رق محتاج اولدیغنی رزقنی استحصال ایچون چکده چکی محن و مشاقی در خاطر ایدرک

واقعہ عالمہ بزم فنا کوردیکر شیلردخی
 ہر حالہ بر حکمتہ مبیدر . مثلاً دنیا ایشیغی
 کورمکدن محروم اولان کورلری واراض
 وسیعہ دہ ایستہ دیکی کبی کزوب طوز-
 مقدن محروم اولان طوبالری والحاصل
 قصوری بولنان کسہ لری طبیعت عالم محضا
 سائرہ عبرت بخش اولق وصحت وجود
 ودرستی اندامک قدرینی کوسترمک ایچون
 تفریق ایش اولدیغی کبی فقری دخی
 غنائک قیمتی کوسترمک ایچون ایجاد ایشدر
 دیہ یلورز . انجیق مثلاً برکورہ ای
 طبیعت عالم ! خلقہ عبرت کوسترمک ایچون
 دنیا ایشیغندن محروم ایدہ جک بنی می
 بولدک ! دیش اولسہ بوکا هیچ بر جواب
 وریلہ جکمی ؟

حالبو کہ حساب ایدیلہ جک اولسہ فقر
 و غنا پندہ کی مناسبی دہا بشقہ بر صورتہ
 بولہ یلورز . اغنیاء عدد دجہ فقراہ غالب
 دکلدز . فقرا اغنیایہ غالبدر . بنابرین
 دیہ یلورز کہ فقر غنا ایچون عبرت اتخاذ
 ایدلما می ایدی . فقط غنا فقر ایچون عبرت
 دخی اولمز . زیرا عبرتک ایچندہ تہدید
 دخی بولنق لازمہ دن اولوب حالبو کہ
 بر کورلی کی کورمکسہ قورقونق قبیلندن
 اولق اوزرہ بر فقیری غنا ایلہ تہدید اتمک
 ممکن دکلدز .

بعض فلسفہ کتابلرندہ کوردک کہ انسانی
 بشردن بعضیلرینک غنی اولسی عبث
 دکلدز . زیرا بونلر فقراتک اولیای نعمی
 دیمکدر . دینلش . طوغریسی یا بوفکرک
 اصحابہ غبطہ ایدرز . کاشکی ہر فکر

بو قدر محدود اولسہ دہ حدود مذکورہ کی
 برتوب اوتہ طرفہ یکمکہ چالشیق زحمتی
 اختیار مجبور بنی حس ایستہ . فقط
 بو فقرہ کی اوقور ایکن انسانلرک وصیہ
 احتیاجی اولدیغی واکرچہ کندی حصہ
 روتلری اغنیایہ تودیع اولنوب دہ یتہ کندی
 اللہ یتہ ویرلش اولسہ البتہ دہا زیادہ
 استفادہ ایدہ یلہ جکری در حال زہنہ
 ورود ایتیمی ؟

حالبو کہ دکل بالک زما نلرک تاریخ
 ہر زمانک اغنیاسیلہ فقراسی میانہ کی
 مناسبی نظر دقتزہ کتورہ یلہ جک خصوص
 صاتی ذکر ایدور . بونلر دن اکلا شلدیغندہ
 وزما نلر حالتک دخی تصدیقندہ کورہ اغنیاء
 ہر زمان فقراتک اولیای نعمی اولنی بالکر
 بوندن طولانی کسب ایدہ جکری حظوظات
 نفسانہ خاطر کی ایچون قبول ایدوب
 بوقسہ اورتہ دیہ تفرع ایدن وظیفہ کی
 حسن ایضایہ اول قدر دقت واعتنا ایتمہ
 مشلدر . حتی اغنیاتک اغلی کندیستہ
 عرض احتیاج ایدن فقیری کورمکدن
 متفر اولدیغندہ مبنی دکلیدر کہ بونفرق
 کوسترمیبودہ یوفارودہ فکری تصویر
 ایدیلان محرزلک قوبدیغی قانون احکامی
 اجرایہ آریجق ہمت ایدن اغنیایہ (سخنی)
 نامی ویریلہ رک علم اخلاقہ اوزون اوزا
 دیہ مدح و ستایشلری کور یلور ؟

تأمل ایدیلہ جک اولسہ سخنیکی سخناوتنی
 مدح و ستایش حاجت کورلما ملیدر .
 چونکہ غنی ایستہ ایضای وظیفہ ایش
 اولور . فقیر ایستہ کہ علم اخلاق

جمعیت مدینه نك بر كوشه سنده سیاستكار .
لق خدمتی كندیسنه عايد اولیق اوزره
اجرای حكومت ایدر . بوقسه خلقه
تعليق و تسلط ایچون دكل .

اقونومی پولتیقی یعنی فن اداره نك
زراعت صناعت تجارت دیو آرمش
اولدیغی خدمتارده خادم کیمدر مخدوم
کیمدر ؟ شبهه یوق که عموم انبای بشر
خادم و بالکر جمعیت مدینه نامی مخدومدر .
بر حال سرك یو ککزی طاشیدییغی
زمان بالکر سز دن اله جنی ایکی غروشه
تحتاج اولدیغی ایچون طاشیور . سز دخی
یو ککزی طاشیق ایچون حاله محتاج سکر .
دیک اولیور که حال سرك یو ککزی
طاشیهرق سزه خدمت ایدور . سز
دخی حاله باره و یرك اكا خدمت ایدور .
سکر . یعنی ایکیکز دخی خادم سکر . اورته ده
بر مخدوم وار ایدسه اوده بالکر جمعیتدر .
شواله کوره دنیاده ثروت و سامانك مساوی
اولماسی انسانلرك بر برینه خدمت ایتمسی
تحت مجبوریتنه قویق مقصدینه مبتنی
ایدوکی فکرینه شاسلزمی ؟

بحث ایتدیگمز مسئله بر مسئله در که
یو کونکی کون اوروپایی تترکه باشلامشدر .
مجرد بو یحی بورومك ایچون تشکل
ایتمش اولان « انترناسیونال » جمعیتی
طرفدارانی اوتوز ملون نفوسی تجاوز
ایتمش اولدیغی و بونلرك هر یسوك شهر
وقصباتده مجلس و محفلاری بولندیغی غرتنه .
لك كال اهمیتله و یردیکی حوادثدر .
باقکر ! بوجعیت نه دیور ؟ دیور که :

کولکر چیقاردیغی مدح بونلر حقتده در .
وظیفه سنك خارجنه چیقش دیکدر . اگر
انسانلر ایچون ینه کتسیدی هم نولوزدن
وصیلر نصبنه احتیاج کورلماش اوله ایدی
نه سخایی مدحه ونه ده یحی ذمه حاجت
قالز ایدی .

کتاب حکیمیه دن بعضیلری دخی فقر
وغنا حقتده کی موازنلرنده شوو جهله بیان
رأی ایدرلر که :

« اگر دنیاده ثروت مساوی اوله ایدی
کسه کسه یه خدمت ایتز ایدی . هر کس
برافندی کسیلوب اورته ده خدمت ایده جك
آدم بولمز ایدی . محضاً احتیاجدر که
انسانلری یکدیگرینه خدمته مجبور ایدر .
اقونومی پولتیقی علیده پرورش یاب اولان
بر فکر شواعتقاده قارشو کوله جك اولسه
تعیب ایدیلورمی ؟

دها ااقونومی پولتیقه بوفکری عریض
و عمیق جرح ایتمسینه حاجت قالغسزمین
افکار فلسفه بونی رد ایدر .

برائسلك حد ذاتنده نه صلاحیتی اوله .
یلور که دیگرینی کندیسنه خدمتکار عد
ایده یلسون ؟ اليوم ارتق کوجوك یوك
هر کس اكلامشدر که جمعیت مدینه دن
مراد حوایج بشریه یی عومال بر لکیله
تسویه دن عبارتدر . بو حاله کوره اکمکیجی
بالکریش اون باره قرانه یسلك ایچون
اجرای صنعت ایدیلور دیه قبول اولمز .
بلکه اکمکیجی جمعیت مدینه ده اكل یامق
خدمتی کندیسنه تفرع ایتدیکی ایچون
اوصعتی اجرا ایدر . فصل که بروالی دخی

« بن قوندوره جیم سزه برچفت پو طین
 بیاجم سزده او پو طینی کیوب و بالویه
 کیدوب رقص ایدم جکسکر . او بالویه
 کیده جکسکر که اوراده بر کجھک ذوقکر
 ایچون بش اون لبر صرف ایتمی چوق
 کور میورسکر . حالبوکه مذکور برچفت
 پو طین ایچون بکا بکرمی فرانغی زورله
 وریورسکر . نه اولور ؟ بکا بکرمی
 برینه بکرمی بش فرانغی ورسه کر نه غیب
 ایتمش اولورسکر ؟ بن سزه یادیغم قوندو-
 ردن قزاندیغم پاره ایله بش الی نفوسدن
 مریک چولوغمه چوجوغسه انجق قوری
 اکمک بدیره بلیورم . اتمک یوزینی هفته
 برکوریورم . سزایسه خاص اکمی دخی
 بکنیورسکرده زمیچقه بیورسکر . دانه اتی
 قویون اتی معده کره اغر کلدیکندن ککک
 ویلدیرجین اتی بیورسکر . روامیدر که
 سزک جمعیت مدینه کرک ایچنده بن دخی
 لازمی بر آدم اولدیغم حالده فان قوصوب
 کیدهیم . جعیتمکر ایچنده قوندوره جینک
 عدم وجودینی وایلین ایاق کزمنکی
 ایسترسکر ؟ »

ایشته جمعیت بونی دیور .

اوت ! او رو پاچه بعض عقلا جمعیت
 مذکوره نک شو فکرینه اهمیتیله بریولده
 اعتراض ایتمشلردر . دیشلردر که :

« مارالذکر قوندوره جینک دیدیکی کبی
 برچفت پو طینه بکرمی فرانغی وریورسکر
 بکرمی بش ویاخود اوتوز بش وریورسکر
 اولسه قوندوره جی اومدیغی وسعتیه نه
 نائل اوله مازدی . زیرا احواله اکمکی

اکمی اولکی فیثانه وریوره جکسندن وهر
 کس بو ضمیمه قالیقه جعندن قوندوره جینک
 ارادیغی فضله ترقی فیثات ایله قینایوب
 کیده جک ایدی . بویله اولقدن ایسه
 شمیدیکی حالده دوام ایدمک اولادر .

واقعا بو اعتراض بجا کبی کوریلور .
 لکن مقصدک نقطه عنایتی بشقه .

قوندوره جینک دعواسی شونه ایته
 وار بیور که اولباید نقد سرمایه به صحابت
 ویا لکر سرمایه نک فائضیه تعیش مغایر شان
 مدنیت عدولتور .

اچمه دیمک نه دیمکدر ؟ بریره طوپلا-
 یوب ده حیوان بسلر کبی چفتلشدیره رک اتمک
 محصولی یعنی فائضی المقی دیمکدر ؟

واقعا فن مالی وصرافی بویله دیور .
 انجق بونی یالکر فن مذکور دیور .
 اقنومی پولتیق و فلسفه بویله دیور .
 انلر دیور که « اچمه معاملات عمومیه نک یعنی
 انسانلر بیننده جریان ایدن مبادلاتک تسهیل
 جریانته یاردم ایدر بر قیمت اعتباریه در . »

مثلاً بنم المده مال اوله رق بیک دانه فس
 واردر که بن انلری اککله مبادله ایتمک
 ایسترم . حالبوکه اکمکیچینک فسه احتیاجی
 یوقدر . اودخی برچفت قوندوره به محتاج .
 اعدی اچمه اول برقیمدر که بن فسلی اوقیت
 مقابلنده تبدیل ایدر و اتی اکمکیچی به
 ویروب اکمک الورم . اکمکیچی دخی اتی
 قوندوره جی به ویره رک احتیاجی دفع ایدر .
 شو حاله کوره اچمه معامله عمومیه نک
 وسیله تسهیلی دیمکدر . بوقسه صندوقه
 بریکدر بیلوبده فائضی الله جی رشی دکلدور .

(غریب کور ره یسکز که اسلامیت
مر اجدد جیلغی عادتاً تلغین درجه سنده
تحقیق ایدر ؟)

انترنات - یونال جمعیتک خلیاسنه وجود
و بریلور ایسه سرمایه سنک فائضیه کینور
ملیون صاحبی آدمار واقعا از الور . فقط
سنوی ملیون قرانور وینه ملیون صرف
ایدر قوندوره جیلر پیدا اولور !!
ای ! ارق اقونومی بولتی بر اقلم ده
ینه فقر و غنادن عبارت اولان بحضره رجوع
ایدنم .

فقر ایله غنائک حقیقتده برشیدن عبارت
اولدیغی حکم ایدن عقلا عجاها نکی صنف
انسانلردن ایمش ؟

یاز کونی غوز صیجانغه قارشو مسعود -
لک اقامتنه مخصوص بش الی قاتلی بنانک
اک اوست فائنه صرتمده چامور طاشیق
ویا خود انکلتزه کور معدنلرنده یعنی برک
دیننده کور قیرمق صورتله قراندیغی اون
غروشی اوج اوقه اککه وروب افشام
خانه سنده قبا حصیر اوزرنده او اککی
یدکدن صکره کویا کوندوزکی بورغونلغی
چیقارمق ایچون اوزانوب یاندیغی وقتی
بوموازته بی ایتمشدر ؟ یوقسه سنه باشنده
نقد موجودینک فائضی بالاستیفا افشام
معدده فسادینه اوغرایه جق قدر طعام
ایدرک بیانیغی و پاموغی دخی چکه میوب
تولک شاق و کتان چارشیلر ایچنده یاندیغی
وقتی بوموازته فیلسوفانه ده بولتمشدر .
اگر متوسط برحاله ایمش ایسه اشبو
حال وسطیسی مطلقا الیکله محافظه

ایدلکده اوله جغندن بو آدم چالیشوب
چبالادیغی حالده کچینه مامک ایله فراخ
فراخ کچدیکی حالده چالیشوب چبالامق
بیتمی موازنه ایمش اولمی و بنابرین بو قدر
خفیف بر فکرده بولناملی ایدی .

شومقاله بی درج واشعاردن مقصد
زنکینلرک ققربنی تمی دکلسدر . بویله
اولدیغی کبی شو کوچک مقاله جکله
ققبیرلک توتنی ده درعهده ایمک عرتمده ده
دکاز . هرکس دائمی بولندیغی حالک
اوست طرفنی کووزر الی طرفه کیسه
عطف نظر دقت ایتمز . بنابرین فقرانک
حالی بتون بتون نسبیاً منسیا حکمنه کبر .
حالیو که بوسورت حالی وقتی بولنده اولانلری
ایقاپ اولسون ایدمه میوب انلرینه مافوقی
کوزلکله متحسرا اولورل . ایدی مجرد
«سندن ادنایه باقی ده شکر ایله» حکمنی اخطار
مقصدیدر که بو کوچوک بحثی توصیه ایلدی .
بالکزمشله اخطارک درجه اهمیتنده قالور که
بونی ده شوبند مخصوصده آچش اولدیغمر
چیر اوزرنیدن امر ارافکار ایله فقرله غنائک
مناسبت متضاده سنی کندیلرنجه نسبت ایدن
صاحب فکرل تعیین ایده یلور .

﴿ اوروپا کو پکریله استانبول کو پکری ﴾

حقننده اکرم بکک بر موازنه سی
علم حیوانات بحرلرندن فرانسه لی مشهور
بوفونک بر منتخبات مجموعه سنده کو پکریک
تعریفنه دأر بر مقاله سنی کوردم . مومی ایله
بومقاله سنده کو پکریه فوق العاده مزیت
و یریلور . یوق حقیقت حالده اومزیتی